שנפסל משום שלום מלכות

זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים אפילו לא כתב אלא לשם סנטר שבעיר הרי זו מגורשת, ההוא גיטא דהוה כתיב ביה לשם איסטנדרא דבשכר שלחה רב נחמן בר רב חסדא לקמיה דרבה כי האי גוונא מאי? שלח ליה בהא אפילו ר"מ מודי מאי טעמא? מאותה מלכות הוא, ומאי שנא מסנטר שבעיר? התם זילא להו מילתא, הכא שביחא להו מילתא, אמר ר' אבא אמר רב הונא אמר רב זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים הולד כשר, ומודים חכמים לר"מ שאם שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה שהולד ממזר, אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא שינה שמו ושמה, שם עירו ושם עירה, תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה הא מאן קתני לה? אילימא ר"מ ליערבינהו וליתנינהו, אלא ש"מ רבנן, ש"מ: כל עריות שאמרו כו': נישאו אין זינו לא, לימא תיהוי תיובתא דרב המנונא *דאמר רב המנונא שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה? לא, נישאו וה"ה לזינו והאי דקתני נישאו *לישנא מעליא נקט ואיבא דאמרי נישאו וה"ה לזינו לימא מסייע ליה לרב המנונא דא"ר המנונא שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה? לא, נישאו דווקא, משום דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים: הכונס את יבמתו כו': וצריכא: דאי אשמעינן בהך קמייתא משום דלא איקיים מצות יבום אבל הכא דאיקיים מצות יבום אימא לא, ואי אשמעי' הכא משום דקא רמיא קמיה אבל התם דלא רמיא קמיה אימא לא, צריכא: כתב הסופר וטעה ונתן גט לאשה ושובר וכו' ר"א אומר אם לאלתר יצא וכו': היכי דמי לאלתר והיכי דמי לאחר זמן? אמר רב יהודה אמר שמואל כל זמן שיושבין ועסוקין באותו ענין זהו לאלתר עמדו זהו לאחר זמן ורב אדא בר אהבה אמר לא נישאת זהו לאלתר, *נישאת זהו לאחר זמן תנן לא כל הימנו מן הראשון לאבד זכותו של שני בשלמא לרב אדא בר אהבה היינו דקתני שני אלא לשמואל מאי שני?

זכות

זו דברי ר"מ · דגט נפסל משום שלום מלכות: **סנטר** · מפרש בבבא בתרא (דף סח·) בר מחוונא זקן הממונה להיות בקי בנחלת גבול שדה כל איש ואיש: **איסטנדרא דבשכר** · שלטון של בשכר עבדו של מלך: **ומאי שנא מסנטר דעיר** · דשמעינן לר"מ דפליג: **זילא להו מילתא** · שאין שולטנות גרועה מזו ובושת הוא למלך שנזכר זה והניחו כל שאר משרתיו: **שביחא** · לפי ששולטנותו חשובה: **הולד כשר** · אשלום מלכות קאי: **ליערבינהו וליתנינהו** · בהדי משנה שם מלכות דחד פסולא הוא: **זינו לא** · אינה אסורה להתייבם דנישאו חמור שמא יאמרו חלץ לה וניסת וחזר לכונסה משנתגרשה והוה ליה נושא את אחלוצתו דקם ליה *בלא יבנה: **דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים** · ובאו ואמרו לה מת בעליך וניסת דאסרינן לה למיהדר ואע"פ שכונס משום שמא יאמרו גירש ראשון ונשא זה וחזר הראשון והחזירה לאחר גירושי שני ונמצא מחזיר גרושתו משניסת הכי נמי אמרי' הכא שמא יאמרו חלץ זה ונשא זה כו' אבל זנות לית ליה קלא כולי האי ומידע ידעי דפריצותא הואי ולא חשדי לה בחלוצה: **דלא אקיים מצות יבום** · שע"י הערוה ניטלת הצרה לשוק הילכך כי אגלאי דלאו צרת ערוה הואי קנסינן לה משום דלא המתינה ואסרינן לה איבם: **אבל** · סיפא דאיקיים מצות יבום כשניסת זו לשוק ע"י שנתייבמה צרתה אימא תו לא הוה לה לאמתוני ולא נקנסה: **ואי** · תנא סיפא משום דרמיא קמיה, שתיהן נפלו תחילה להתייבם כאחת וכשנתייבמה האחת קודם שתביא שתי שערות היה לה לצרתה להמתין עד שתראה שיהו יבומי חברתה כשרין דכיון דאתרמאי קמיה צריכה לצאת מידי זיקתו ביבומין ודאין: **אבל** · צרת ערוה מתחילת נפילתן היתה הצרה הזו סבורה דלא רמיא קמיה ליבום שהרי הערוה מוציאתה מידי זיקתו הלכך לא הוה לה לאסוקי אדעתא ולאמתוני שמא תמצא הערוה איילונית הואיל ומסולקת היא ממנו לא מסקא אדעתא ולא ניקנסה מלהתייבם ומליטול כתובה דהא אנוסה היא, קא משמע לן: **באותו ענין** · בדברי גירושיה:

זכות

זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים הולד כשר · פי' בקונט' אשלום מלכות קאי וקשה לר"ת דא"כ פליגי אדרב יהודה אמר שמואל דלעיל דאמר אבל חכמים אומרים אפי' לא כתב אלא לשם סנטר שבעיר הרי זו מגורשת דמשמע מגורשת ותינשא לכתחילה אע"פ שלא נכתב לשם מלכות א"כ היאך אנו כותבין בגיטין לבריאת עולם הא קיי"ל כרב באיסורי ולדידיה אסור לגרש בו לכתחילה ולספרים דגרסי לעיל אמר רב יהודה אמר רב קשה דרב אדרב ונלטרך לומר דאמוראי נינהו אליבא דרב ואומר הרב רבי אלחנן דלא קשה מידי דבסנטר העיר כשר טפי לפי שהוא ממלכות העיר אבל לשם מלכות אחרת אסור לגרש בו ובדיעבד הולד כשר ומשום דר"מ בעי מלכות חשובה קאמר אבל חכמים אומרים אפילו סנטר דגרע הויא מגורשת כיון דהוא מאותה מלכות ועדיף ממלכות אחרת ומה שאנו כותבין לבריאת עולם משום דהשתא ליכא שלום מלכות בכך שאפי' עובדי כוכבים אינם מונין לשנות מלכים אבל בימי חכמים היו רגילין למנות לשנות מלכים כדאמרינן בגט פשוט (ב"ב דף קסד:) מנהגה של אומה זו מלך שנה מונין לו שתים פי' שהיו כותבין כן בשטרותיהן לכבוד המלך לומר מלך הרבה והרב ר' יוסף פי' דעכשיו אין המלכות מקפדת ולהכי לא כתבינן לשנות מלכים תדע דהא ר"מ מודה דכתבו לשם איסטנדרא כשר משום דאין מלכות מקפדת ור"ת מפרש דלאו אשלום מלכות קאי זו דברי ר"מ אלא אהיה במזרח וכתב במערב אבל לשום מלכות אחרת מותר לגרש בו לכתחילה לרבנן ולא פליג אדרב יהודה דלעיל ומגורשת היינו שתתגרש בו לכתחילה קאמר אפי' נכתב לשם סנטר דזילא בהו מילתא וכל שכן השתא שמותר לכתוב לבריאת עולם דלא זילא בהו מילתא כלל דלא מתקנאים בזה וקיי"ל כחכמים ואע"ג דסתם לן תנא כר' מאיר מ"מ מדקאמר לעיל ומשום שלום מלכות הולד ממזר אין ר"מ לטעמיה כו' וכן בפ"ק (לעיל ה:) משום דלא אמר בפני נכתב ובפני נחתם יוציא והולד ממזר ומשני אין ר"מ לטעמיה כו' משמע דלית הלכתא כוותיה והשתא אתי שפיר דקאמר דיקא נמי דמודים חכמים לר"מ בשינה שמו ושמה מדלא ערבינהו בהדי היה במזרח כו' דדמיא ליה ומיהו קשה לפירוש רבינו תם דלקמן בפרק בתרא (דף פו·) פריך אההיא דשלשה גיטין פסולין ותו ליכא והא איכא שלום מלכות התם הולד ממזר הכא הולד כשר הניחא לר"מ אלא לרבנן דאמרי הולד כשר מאי איכא למימר אלמא משמע דשלום מלכות דווקא בדיעבד הולד כשר לרבנן אבל לכתחילה אסור לגרש בו °ורבינו תם גרים לקמן וכן נמצא בפי' רבינו חננאל והא איכא שלום מלכות וכו' ולא פריך משלום מלכות אלא מבבא שאחריה דהיה במזרח וכתב במערב: **נישאו** אין זינו לא לימא תיהוי תיובתא דרב המנונא · פירש בקונטרס דנישאו גזרינן שמא יאמרו חלץ זה ונשא זה וגירש ונמצא זה מחזיר חלוצתו אבל זינו דפריצותא בעלמא הוא לא חשדי לה בחלוצה וקשה לר"י דמאי קאמר בסמוך דמיחלפא משמע דהכא לא שייכא ההיא גזירה ועוד לאיכא דאמרי נישאו וה"ה לזינו מאי ס"ד כיון דההיא גזירה דמיחלפא באשה שהלך בעלה כו' לא שייכא אלא בנישאו ועוד אמאי לא דייק נמי הש"ס בהאשה רבה (יבמות דף צב·) גבי אמרו לה מת בעליך ונישאת נישאת אין זינתה לא כדדייק הכא ואור"י דאי שומרת יבם שזינתה מותרת לייבם דלא כרב המנונא בנישאת נמי לא גזרי' בה שמא יאמרו חלץ זה ונשא זה ונמצא מחזיר חלוצתו כיון דזינתה במזיד לא מיתסרא דהכי אמרינן בהאשה רבה (שם דף צד·) גבי מי שהלך אשתו למדינת הים דאשה שהלך בעלה למדינת הים אסור להחזירה משום דבמזיד מיתסרא בשוגג נמי גזרו בה רבנן שמא יאמרו גירש זה ונשאה זה והכי פירושו נישאו אין מדלא נקט זינו דהוה משמע תרוייהו ונקט נישאו שמע מינה נישאו דוקא אבל זינו לא משום דמיחלפא באשה שהלך וכו' אבל בגופה לא שייכא הך גזירה כיון דבמזיד לא מיתסרא ומשני נישאו והוא הדין לזינו וכיון דזינתה אסורה ליבם כדרב המנונא בנישאת נמי גזרינן בה שמא יאמרו חלץ זה ונישאת איכא דאמרי נישאת והוא הדין לזינו השתא לא מסתבר טעמא דמיחלפא כו' ולהכי קאמר לימא מסייע ליה לרב המנונא דאי בזינו שריא בנישאת נמי ליכא למיגזר בה בגופה ודחי אף ע"ג דליכא למיגזר בה מכל מקום מיחלפא באשה שהלך כו' וה"ה דהוי מצי למידחי הא מני ר"ע היא דמשוי חייבי לאוין כערוה ורב המנונא אליבא דרבנן קאמר כדדחי ליה בסוטה בפ"ב (דף יח:) אלא עדיפא מיניה קא דחי שאין צריך להעמידה כר"ע ואפי' הכי ליכא סייעתא לרב המנונא מיהו מלא רבינו יהודה בתוספתא דקתני על מתניתין דברי ר"מ שאמר משום ר' עקיבא דמשמע דכרבנן לא מתוקמא מתניתין לפי זה חולקת על הש"ס שלנו: ***כתב** גט לאיש ושובר לאשה · ליכא למידק מהכא דכותבין שובר דהיכא דלא אפשר ודאי כותבין כדאמר בהכותב (כתובות פט:):

לא

מה א מיי' פ"ו מהל' יבום הלכה כג סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קעג סעיף י:

מו ב מיי' שם פ"ב הל' כ סמג לאוין פג טוש"ע אה"ע סימן קעט סעיף ג:

מז ג מיי' פ"י מהלכות גירושין הלכה יא סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קנח:

◆

תוספות רי"ד

היתה בת ישראל נפסלה מן הכהונה פי' דחשבינן לה זונה וכן בת כהן מן התרומה ובת לוי מן המעשרות משום קנסא: מתו אחיו של זה וכו' פי' חולצין דהא אשת אחיו היא ולא מייבמת משום קנסא או משום גזירה דהויא לה גרושת אחיו ושמא יאמרו גירש זה ונשא זה והויא לה גרושת אחיו ואין יורשיו של זה וכו' זו היא כתובת בנין דכרין הכי מפרש לה ביבמות: אמר רב הונא אמר רב זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים הולד כשר פי' בולד ממזר פליגי רבנן דלא משוו ליה ממזר ומותר בישראלית אבל בתצא מזה ומזה לא פליגי רבנן דהכי אמרי' בפירקין דלקמן דבשלום מלכות לרבנן תצא ולא פליגי רבנן אלא שהולד כשר: ומודים חכמים לר"מ בשינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה שתצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה מפני שהוא פסולתורה: אמר רב אשי אף אנן תנינא שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה הא מאן קתני לה אילימא ר' מאיר ניערבינהו וניתנינהו אלא לאו ש"מ רבנן היא ש"מ: **מתני'** כל העריות שאמרו צרותיהן מותרות הלכו הצרות ונשאו ונמצאו אלו איילונית תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה: הכונס את יבמתו והלכה צרתה ונשאת לאחר ונמצאת זו איילונית תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה' פי' כל העריות שאמרו צרותיהן מותרות אלו מ"ו עריות שאמרו חכמים שצרותיהן מותרות לינשא לשוק בלא חליצה כשמתו בעליהן בלא בנים אם הלכו הצרות האלו ונשאו לשוק ונמצאו העריות איילונית ואיגלי מילתא שהיו קדושי המת בהן בטעות ונמצאו שלא היו אלו צרותיהן ולא נפטרום העריות האלו מן החליצה תצא מזה ומזה פי' מהבעל שנישאת לו ומיבם וכל הדרכים האלו בה: וכן הכונס את יבמתו ונפטרה צרתה בביאתה כדאמרן בית א' הוא בונה ולא שתים ונמצאת זו שנתיבמה אילונית ואין יבומיה ייבומין שהרי לא היתה אשת המת ונמצאת שלא נפטרה צרתה ונשאת לשוק בלא חליצה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה: וגרסי' בהאשה רבה ת"ר זו דברי ר' עקיבא דאמר יש ממזר מחייבי לאוין אבל חכ"א אין ממזר מיבמה: אמר רב המנונא שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה ואמרינן בשלהי פ"ב דסוטה אמרי במערבא אין הלכה כרב המנונא: **מתני'** כתב הסופר וטעה ונתן גט לאשה ושובר לאיש ונתנו זה לזה ולאחר זמן הרי גט יוצא מיד האיש ושובר מיד האשה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה ר' אלעזר אומר אם לאלתר יצא אינו גט ואם לאחר זמן יצא הרי זה גט שלא כל הימנו מן הראשון לאבד זכותו של שני פי' אלה הם דברי הבעל המערער שאומר כי הסופר טעה ונתן הגט שהיה צריך ליתן לו נתנו לאשה והשובר שהיה צריך לתת לאשה נתן לו וכשנתנו זה לזה נמצא שאני נתתי לאשתי השובר והיא נתנה לי הגט וסברתי לגרש את אשתי בגט וגרשתיה בשובר והרי רגלים לדבר שהשובר יוצא מתחת יד האשה והגט מתחת יד האיש ת"ק סבר חיישינן לדברי הבעל ואם נשאת תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה: ור' אלעזר סבר אם לאלתר יצא זה הספק לפנינו חיישינן ואינו גט אבל אם לאחר זמן יצא הרי זה גט שלא כל הימנו מן בעל הראשון וכו' אלא אמרינן קנוניא עשה עם האשה נותן לה השובר והיא נתנה לו הגט כדי לאוסרה על השני הלכך לא מהמנינן ליה: היכי דמי לאלתר והיכי דמי לאחר זמן אמר רב יהודה אמר שמואל כל זמן שיושבין והו לאלתר עמדו והו לאחר זמן ורב אדא בר אהבה אומר אם לא נשאת זהו לאלתר

עי' רש"ל ורש"א

סוטה יח: יבמות פא: לב: לה. לו.

[לעיל עו: וש"נ]

רש"ל וה"ה נתארסה

[שייך לעיל ע"א במשנה]

◆

גליון הש"ס

גמ' לישנא מעליא נקט · עי' כתובות דף יג ע"א וש"נ: תוס' ד"ה זו דברי ר"מ וכו' ור"ת גרים לקמן וכו' · כעין זה כתב ר"ת בשבועות דף מא ע"א תד"ה מאן דמהני ושם דף מ ע"ב תד"ה כדאמר וכזה כתבו תוס' נזיר דף נד ע"ב ד"ה ומשני וכן כתבו תוספות שבת דף קכב ע"א ד"ה אשובי וברכות דף מה ע"א תד"ה ג' שאכלו ובמגילה דף יב ע"ב תוספות ד"ה מלכ' מוקדשין: